

Tonkkapöönä! Taisipa tulla tenkkapoo!

Oulu-Selskapi kokoontui Vanhan pappilan kodikkaisiin suojiin fiiraamaan

30-vuotissyntymäpäiväänsä. Tu-pa oli täysi, ja johan oli mukavat juhlahahavit. Sen kodikkaampaa tunnelmaa on vaikea kuvitella. Ohjelmaa oli parahultasesti alkulauluna laulettua Väinö Kokon Vanhain oululaisten muistolaulusta ja monivuotisen puheenjohtajan Aili Utriaisien kiittelemisestä alkaen. Aili-rouva puolestaan kiitteli kovasti johtokuntaansa Oulun vaakunalla varustetusta hopialusikasta ja totesi, että eipä hän ollutkaan ennen saanut kummilusikkaa. No, olihan aika!

Väinö Kokko, Kokko-Jeffi, oli totisesti aito oululainen, tietysti sopivasti nurkkapatriootti, mutta samalla paljon Oulun horisontin taakse nähnyt isänmaan mies. Oulu-Selskapi pitää hänen laulu-ansa omana marssinaan, "kansallislaulunaan". Se alkaa niin mukavasti, että "Toisemma kerta kun tavataan" ja päättyy vertauskuvallisen merkityksen saaneen tutun valkian kirkontornin kullattun ristin kimallukseen.

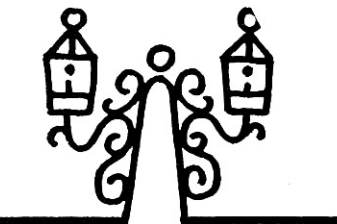
Laulun jälkeen sali hiljeni. Nyt olivat kirkonkellot kumahdelleet yhdelle seuran kaikkein vanhimista jäsenistä. Talonomistaja Väinö Leppäluoto, kanteleenteki-

Panu Tonkkapöönä

jä, kanteleensoittaja, sydämellinen vanhus, hieno ihminen, oli edellisenä päivänä kätkeyty kotiseurakunnan multiin. Hän oli elänyt mukanamme 91 ajastaikaa. . .

Kanteleesta laulavan virren aikana ehdin muistaa monta äskeisinä vuosina joukosta poistunutta vanhaa oululaista. Moni heistä olisi ansainnut oman muistokirjoituksensa. Mieleen tuli tietysti myös ystäväni Erkkuli, Oulun murteen taitaja, kynämies, pakinoitsija. Erkkuli, oikealta nimeltään Erkki Lipponen, oli hiljainen humoristi. Hän kirjoitti tiettävästi kaikki pakinansa oulun kielellä, mutta niin hauska kuin hänen murrettaan onkin lukea, kirjoituksen kannattavin voima on kuitenkin leppoisa huumori.

Ilahduin, kun sitten Rauni Palamo esiintymisvuoroonsa ehdittyään kertoi valinneensa kuultavaksi Erkkulin pakinan, joskus Kalevassa 1950 ilmestyneen, nimeltä Tonkkapöönä. Olipa lystiä kuultavaa! Erkkuli päätti nimittäin keran velipoikansa kanssa yllättää

isän nimipäivälahjalla. Veljeksillä, poikasia molemmat, joten siitä on nyt kulunut jo seitsemättäkymmentä vuotta, oli käytettävissään yhtensä vain marka. Sillä he päättivät ostaa isälle hänen nuuskarasiaansa tonkkapöönä.

Erkkuli kertoo sitten tämän hankkimisen tarinan Kanasen puojista kolmanteen atteekeihin ja tietysti myös sen, miten siinä "lahjomisessa" kävi, sillä tietysti se suuri salaisuus paljastui ennen aikojaan. Eiväthän ne pojan koltaiset tietenkään ees tienneet, mitä olivat ostamassa, ja siitpä myös melkoinen osa kertomuksen huvittavuudesta.

Yhtä huvittavaa oli, että ei tiennyt lausuja Rauni Palamokaan, mikä se tonkkapöönä oli ja mene tiedä vaikka olisi vieläkin, ei, vaikka on koulutukseltaan farmaseutti ja vaikka se siis löytyikin apteekein ylähylyllyt, se tonkkapöönä. Mutta ei sitä tiennyt Raunia sukupolvea vanhempikaan läsnä ollut farmaseutti, vaikka sitten keskustelussa myönsi, että oli jopa

myynyt tonkkapöönää ja muisti sen valkian purkin siellä Uuden apteekein katonrajassa. Ei tiennyt kukaan muukaan läsnäolleista, niin laidasta laitaa vanhaa Oulua kuin selskapi edustikin. Se vain selvisi kaikille, että jotain ylvänhajuista se oli, kun se keran pistettiin nuuskarasiaan hajun vuoksi. . .

Samana iltana rouva lausuja kuitenkin jo soittaa pirrautti minulle ja kertoi, että tonkkapöönän arvoitus oli ratkennut. Kehotti otamaan esille ison mustan tietosanakirjan. Tein työtä käskettyä, ja siinähän se seisoo ku' O' Aapisen laidassa! Tonkapuu kasvaa trooppillisessa Amerikassa, punakukkainen, "hernekukkaisiin" kuuluva, jonka mustahko siemen, tonkapapu, on litteähkö, jopa 5 cm pitkä ja sentin leveä ja tuoksuu miellyttävästi. Niinpä näitä papuja käytetään erilaisiin kosmeettisiin ja tuoksuaineisiin, sanoo Otavan iso Tietosanakirja.

Sisältää runsaasti kumariinia. . . Dipteryx odorata. . . vai kuttaa aivan yhtä hienolta ja salaperäiseltä kuin potnappekka latinaksi. Entäpä se kumariini. . . ?

Saattaa olla, että Lipponen poikain tonkkapöönässä oli myyjän mielestä tuo kaksoiskoo yhtä hyvä hymyilyn ja naurun aihe kuin itse ostoskin! Kysykääpä apteekista, aivan ölvöinä!